

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 74/02-53

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 12. novembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti Ing. J. Š., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. Š., B., (pôvodne zastúpeného komerčným právnikom JUDr. J. S., B.,), vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn.50 Cb 16/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 50 Cb 16/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Krajskému súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 50 Cb 16/97 p r i k a z u j e vo veci konať.

3. Ing. J. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. J. Š. p r i z n á v a náhradu trov konania 16 800 Sk (slovom šesťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu, a to na účet

- a) komerčného právnik JUDr. J. S., B., sumu 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún),
- b) advokáta JUDr. J. Š., B., sumu 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún).

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 13. marca 2002 doručené podanie Ing. J. Š., bytom B., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného komerčným právnikom JUDr. J. S., B., označeného ako „Návrh na začatie konania o porušení Ústavou SR zaručených práv podľa čl. 46 a čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré spôsobili: Ministerstvo spravodlivosti SR, Okresný súd Bratislava I, Krajský súd v Bratislave, Najvyšší súd SR“, ktoré sťažovateľ podal „na základe listov P. V., agenta pre zastupovanie Slovenskej republiky v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva“.

Sťažovateľ odvodzuje svoju sťažnosť od nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 18/98-28 zo 16. júna 1998, ktorým ústavný súd v konaní o podnete vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa priznaného mu v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní o náhradu škody vedenom pod sp. zn. 50 Cb 16/97 (predtým na Mestskom súde v Bratislave pod sp. zn. MSB 25 Cb 2/94).

Po doručení tohto nálezu sťažovateľ podal Ministerstvu financií Slovenskej republiky žiadosť o náhradu škody v dôsledku zbytočných prietahov v konaní sp. zn. 50 Cb 16/97 na krajskom súde. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, kam bola žiadosť sťažovateľa postúpená, ju posúdilo ako žiadosť o náhradu škody uplatnenú podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, sa s názorom uznania práva sťažovateľovi na uplatnenie náhrady škody stotožnilo, ale žiadosti nevyhovelo. Podľa odporúčania Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky sa sťažovateľ obrátil so žalobou na všeobecné sudy, kde rozhodoval v prvom stupni Okresný súd Bratislava (sp. zn. 23 C 7/99), ktorý návrh zamietol (26. mája 1999); sťažovateľ sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal a krajský súd rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil 16. novembra 1999 (sp. zn. 15 Co 383/99).

Čo sa týka konania vedeného na krajskom súde pod sp. zn. 50 Cb 16/97, ústavný súd zo spisu, ktorý si ústavný súd vyžiadal z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), a z podania sťažovateľa zistil, že po rozhodnutí ústavného súdu od 16. júna 1998 sa uskutočnili štyri pojednávania (22. februára 1999, 19. apríla 1999 - ktoré bolo odročené, 28. mája 1999, 24. augusta 1999). Na pojednávaní 15. marca 2001 prvostupňový súd vo veci meritórne rozhodol (rozsudok č. k. 50 Cb 16/97-128) tak, že sčasti sťažovateľovi vyhovel tým, že zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi v konaní pred ústavným súdom sťažovateľovi 3 400 Sk s 5 % úrokom z omeškania od 16. októbra 1993 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku, vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Taktiež rozhodol o povinnosti žalobcu zaplatiť žalovanému trovy konania. Proti rozsudku sa sťažovateľ odvolal. Zároveň sťažovateľ požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov. Po negatívnom rozhodnutí krajského súdu z 2. júla 2001 (uznesenie č. k. 50 Cb 16/97-138) o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, po rozhodnutí najvyššieho súdu z 31. augusta 2001 (uznesenie č. k. 6 Obo 201/2001-143) o odvolaní sťažovateľa proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorým najvyšší súd potvrdil namietané rozhodnutie sťažovateľa, podal sťažovateľ 9. októbra 2001 dovolanie. Krajský súd 15. januára 2002 vyzval sťažovateľa na predloženie plnej moci na právne zastupovanie (predložené 28. januára 2002) a 11. júna 2002 vyzval krajský súd žalovaného na vyjadrenie sa k dovolaniu. Spis bol predložený najvyššiemu súdu 1. augusta 2002. Najvyšší súd

27. augusta 2003 dovolanie sťažovateľa odmietol a 10. októbra 2003 toto rozhodnutie doručil krajskému súdu s následným doručením mu spisu 15. októbra 2003, ktorý krajský súd predložil ústavnému súdu, avšak bez vyjadrenia k sťažnosti.

Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Slovenská republika zastúpená Ministerstvom spravodlivosti SR, v konaní vedenom od 24. 8. 1998 o náhradu škody, ochranu osobnosti a priznanie nemajetkovej ujmy v dôsledku porušenia práva navrhovateľa Ing. J. Š. priznané čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní o náhradu škody vedenom od 5. januára 1994 na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 50 Cb 16/97 (predtým na Mestskom súde v Bratislave pod sp. zn. 25 Cb 2/94) právo na náhradu škody priznané čl. 46 ods. 3 ústavy SR porušila

2. navrhovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 3 330 000,- Sk

3. vláda SR je povinná verejne sa ospravedlniť a vysloviť ľútosť nad tým, že Krajský súd v Bratislave v konaní, ktoré začalo 4. januára 1994 a dodnes nie je skočené porušil právo občana Jozefa Švolíka priznané čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

4. konanie o náhradu škody vedené od 5. januára 1994 na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 50 Cb 16/97 zastavuje

Navrhovateľ navrhuje, aby so zreteľom na výsledok konania mu bola priznaná náhrada trov konania.“

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa prijal túto na ďalšie konanie v časti týkajúcej sa porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 50 Cb 16/97. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol pre nedostatok právomoci.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľa a krajský súd, aby sa vyjadrili ku konaniu ústneho pojednávania, a krajský súd vyzval aj na vyjadrenie sa k sťažnosti a jej prijatiu.

Sťažovateľ a krajský súd ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Sťažovateľ však tento názor zmenil a svojím podaním doručeným ústavnému súdu 30. apríla 2003 oznámil, že trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Súčasne oznámil odvolanie plnomocenstva na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom komerčnému právnikovi JUDr. J. S. a splnomocnil na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokáta JUDr. J. Š., B., čo dokumentoval pripojeným splnomocnením z 25. apríla 2003.

Z časového hľadiska pre posúdenie postupu krajského súdu považoval ústavný súd za relevantné, v akom štádiu konania sa namietané konanie nachádzalo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu, a zistil, že v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu, t. j. 13. marca 2002, bolo vo veci už meritórne rozhodnuté, proti rozhodnutiu bolo podané odvolanie a riešila sa procesná otázka oslobodenia sťažovateľa od súdnych poplatkov na základe dovolania podaného sťažovateľom.

Na opakované výzvy ústavného súdu (14. júla 2002, 29. novembra 2002, 3. decembra 2002; 25. apríla 2003) týkajúce sa vyjadrenia k sťažnosti sťažovateľa a k jej prijatiu na ďalšie konanie predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu opakovane oznamovala, že spis sp. zn. 50 Cb 16/97 je od 31. júla 2002 na najvyššom súde a ihneď po jeho vrátení zašle ústavnému súdu vyjadrenie. Po rozhodnutí najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľa a vrátení spisu krajskému súdu zaslal krajský súd ústavnému súdu spis sp. zn. 50 Cb 16/97, avšak bez svojho vyjadrenia.

Na ústnom pojednávaní 12. novembra 2003 sa zúčastnil len sťažovateľ a jeho právny zástupca. Predsedníčka krajského súdu svoju neúčast' ospravedlnila pre pracovnú zaneprázdnenosť. Právny zástupca sťažovateľa na ústnom pojednávaní uviedol, že prierahy krajského súdu v napadnutom konaní boli tak pred rokom 2001, ako aj po rozhodnutí vo veci samej v marci 2001. Nazdáva sa totiž, že spájať rozhodovanie vo veci samej s rozhodovaním o oslobodení od súdnych poplatkov nemožno a že krajský súd podľa jeho názoru „za oslobodenie od súdneho poplatku skrýva svoju nečinnosť“. Inak sa pridržiaval písomnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 13. marca 2002.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 50 Cb 16/97, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným ... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd už vo svojom náleze sp. zn. II. ÚS 18/98 zo 16. júna 1998 konštatoval, že konanie o náhradu škody vedené na bývalom Mestskom súde v Bratislave sp. zn. 25 Cb 2/94 a na krajskom súde pod sp. zn. 50 Cb 16/97 nie je „právne zložitý prípad“. Ústavný súd zotrváva na tomto stanovisku. Pri posudzovaní zložitosti veci vo vzťahu k dovolaciemu konaniu dospel k záveru, že toto konanie tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a neprezentuje osobitnú právnu a faktickú zložitosť najmä v prípade, ak je predmetom tohto konania rozhodnutie o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd hodnotil postup s'ťažovateľa ako aktívny. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti však vyslovil, že využitie možností, ktoré Občiansky súdny poriadok priznáva na uplatňovanie a presadzovanie práva s'ťažovateľa v občianskom súdnom konaní, je jeho právom, ktoré však môže mať dopad na celkový priebeh doterajšieho súdneho konania (II. ÚS 46/02).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd v danom prípade uzavrel, že správanie s'ťažovateľa neovplyvnilo celkovú dĺžku konania, a tým aj zbytočné priet'ahy v konaní.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či od rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 18/98 zo 16. júna 1998 došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného krajského súdu vo veci sp. zn. 50 Cb 16/97.

Zo s'ťažnosti, dátumu jej podania, ale aj z vystúpenia právneho zástupcu na ústnom pojednávaní vyplynulo, že s'ťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy v súvislosti s nečinnosťou krajského súdu vo veci odvolania proti rozsudku z 15. marca 2001 po podaní dovolania proti rozhodnutiu najvyššieho súdu o odvolaní proti uzneseniu krajského súdu, ktorým krajský súd nepriznal s'ťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a rozhodnutie krajského súdu potvrdil.

Čo sa týka podania dovolania (proti rozhodnutiu najvyššieho súdu o potvrdení rozhodnutia krajského súdu), podľa právneho názoru ústavného súdu tento mimoriadny opravný prostriedok v danom prípade už nepredstavuje účinný právny prostriedok ochrany, a preto ani prekážku ďalšieho postupu krajského súdu v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu

krajského súdu vo veci samej. Zo zadováženého súdneho spisu ústavný súd zistil, že krajský súd od rozhodnutia najvyššieho súdu o odvolaní proti rozhodnutiu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, t. j. od 31. augusta 2001, už ďalej nekonal bez toho, že by mu v tom bola bránila nejaká zákonná prekážka. V kontexte charakteru odvolacieho konania preto ústavný súd rozhodol, že dvojročná doba nečinnosti krajského súdu v súvislosti s podaním odvolania sťažovateľa proti rozhodnutiu vo veci samej (september 2001 - november 2003) zakladá zbytočné prieskumy v konaní, a tým aj porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd tiež zoberal do úvahy, že v tej istej veci už raz rozhodol a ani po jeho rozhodnutí nenasledoval postup súdu pozbavený zbytočných prieskumov v konaní, a preto bol sťažovateľ nútený opätovne sa obrátiť na ústavný súd.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal krajskému súdu, aby v konaní sp. zn. 50 Cb 16/97 konal bez zbytočných prieskumov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“ Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval finančné zadosťučinenie vo výške 3 330 000 Sk.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody. Hoci ústavný súd prikázal krajskému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania krajského súdu v konaní sp. zn. 50 Cb 16/97 a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o žiadosti sťažovateľa o úhradu trov konania, ktoré vznikli ustanovenému právnomu zástupcovi komerčnému právnikovi JUDr. J. S., ktoré síce nevyčíslil, ale zo spisu vyplynulo, že išlo o dva úkony vykonané v roku 2002 po 3 900 Sk + 100 Sk režijný paušál podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25), spolu 8 000 Sk, pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2001, ktorá bola 11 963 Sk, pretože išlo o úkony urobené v roku 2002.

Úhrada trov bola priznaná za dva úkony právnej pomoci (prevzatie zastupovania a zastupovanie na ústnom pojednávaní) po 4 270 Sk a 130 Sk režijný paušál spolu vo výške 8 800 Sk aj JUDr. J. Š. (ktorý prevzal právne zastupovanie po ustanovenom právnom zástupcovi JUDr. J. S.) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25), pričom ústavný súd vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk, pretože išlo o úkony urobené v roku 2003.

Trovy konania je krajský súd povinný zaplatiť na účty právnych zástupcov podľa § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2003